

ДО
Г-ЖА ДЕСИСЛАВА АХЛАДОВА
ЗАМЕСТНИК-МИНИСТЪР НА
ПРАВОСЪДИЕТО

УВАЖАЕМА ГОСПОЖО АХЛАДОВА,

В допълнение на мое становище 0407-22/13.04.2020 г. и във връзка с поетия ангажимент да представя конкретни законодателни предложения на вниманието на работната група към Министерство на правосъдието за обсъждане на нормативни промени в сферата на домашното насилие, бих искала да предложа следното:

1. В духа на препоръките на Комитета за премахване на всички форми на дискриминация по отношение на жените към Република България в рамките на VIII Периодичен доклад за България (CEDAW/C/BGR/CO/8/19.02.2020г.) предлагам в чл. 93, т. 31 от Наказателния кодекс (НК) да се направят следните изменения:

1.1. Заличава се думата „системно“;

1.2. Терминът „поставяне в икономическа зависимост“ се замества с „икономическо насилие“:

По-конкретно, предлагам следния вариант на текст на чл. 93, т. 31 от НК „Престъплението е извършено "в условията на домашно насилие", ако е предшествано от упражняване на физическо, сексуално, психическо или икономическо насилие, принудително ограничаване на личния живот, личната свобода и личните права и е осъществено спрямо възходящ, низходящ, съпруг или бивш съпруг, лице, от което има дете, лице, с което се намира или е било във фактическо съпругеско съжителство, или лице, с което живеят или е живяло в едно домакинство.“

Предложенията за промени в Наказателния кодекс (НК) са свързани с необходимостта от търсене на разрешения за все по-задълбочаващия се проблем с домашното насилие, който ескалира особено по време на кризата, предизвикана от коронавируса. Статистиката за България показва, че през изминалата година средно по две жени на месец са изгубили живота си в резултат на брутална проява от страна на партньора си, а по данни на Световната здравна организация и неправителствения сектор у нас в условията на извънредното положение през последните два месеца тенденцията се е увеличила двукратно - още осем жени са загубили живота си в условията на домашно насилие.

Към настоящия момент, за да бъде наказан по-тежко извършителят на престъпление в условията на домашно насилие, трябва да има поне три регистрирани акта на насилие (системност). Това не винаги е възможно, защото понякога насилието може още от първия път да отнеме живот или да доведе до телесна повреда на пострадалото лице. Ето защо, предлагам да се премахне изискването за системност в дефиницията за престъпления, извършени в условията на домашно насилие в НК, което би имало и значим превантивен ефект.

В контекста на препоръката 24.b на Комитета на ООН за инкриминиране на всички форми на домашно насилие предлагам терминът „поставяне в икономическа зависимост“ да се замени с „икономическо насилие“ по няколко съображения:

На първо място, терминът „икономическо насилие“ е с по-широк обхват, доколкото поставянето в икономическа зависимост е само една от формите на икономическото насилие.

На второ място, удачно е да се обмисли уеднаквяване на терминологията с тази, използвана в специалния закон – Закон за защита от домашното насилие (ЗЗДН), където е развита концепцията за домашното насилие, и където разпоредбата на чл. 2 регламентира икономическото насилие като акт на домашно насилие.

2. Намирам за необходимо разпоредбата на чл. 144а от НК да бъде изменена, като се допълни каталога на ценностите, по отношение на които е създаден страх, като се добави свободата, половата неприкосновеност и честта на жертвата и се коригира престъпния резултат, като се посочи, че за жертвата е възникнал основателен страх от осъществяване на заплахата.

Това изменение е необходимо, тъй като в житейски аспект не са редки случаите, когато заплахата, породена от преследването, може да не обхваща единствено живота или здравето на жертвата, а и гореизброените ценности – например страх от отвлечане или уронване на честта и достойнството, застрашаване от сексуален характер.

3. В съответствие с препоръка 24.b на Комитета на ООН за премахване на всички форми на дискриминация срещу жените, **предлагам в специалния ЗЗДН да се създаде Допълнителна разпоредба като се предвидят изрични дефиниции, с които да се обясни и уточни смисловото значение на термините „психическо насилие“ и „икономическо насилие“ (понастоящем „икономическа зависимост“), предвидени в чл. 93 т.31 от НК като се разкрият основни елементи от тяхното съдържание.** На този етап липсата на дефиниции пречи извършителите на тези форми на домашно насилие да бъдат реално преследвани и наказвани.

- 3.1. Предлагам на работната група да обсъди следния вариант на дефиниция за „Психическо насилие“: *„умишлено сериозно засягане на психологическата неприкосновеност на дадено лице чрез принуда или заплахи, вербално насилие,*

тормоз, сплашване, постоянно критикуване, засрамване, порицаване, използване на обидни имена и епитети, присмиване, имитиране, публично унизяване и др.“

Психическото насилие става все по-широко разпространена форма на насилие и може да бъде упражнявано чрез различни средства и методи. Както е посочено и в становище на наказателната колегия на ВКС И-109/25.01.2019, липсата на определеност на предложението състав по чл. 144а ал 1 от НК при очертаване на изпълнителното деяние „упражнява психическо насилие“ дава само условно изражение на вложения в него смисъл и поради това може да бъде разбран не еднакво. Това изисква да се обясни и уточни смисловото значение на понятието „психическо насилие“ като се разкрият основните елементи от неговото съдържание.

3.2. Със същите аргументи предлагам да се обсъди дефиницията на „Икономическо насилие“ като предлагам за основа на обсъждането следния вариант: *„Икономическо насилие е поставяне на дадено лице в положение на икономическа зависимост, изразяваща се в отнемане на достъп до икономически възможности и ресурси, ограничен достъп до средства, изолиране на жертвата чрез лишаване от средства за независими дейности, контрол на достъпа до здравеопазване, заетост и образование, изключване от вземане на финансови решения, пълен контрол върху средствата на лицето и други икономически ресурси като се създава пълна зависимост за средства за издръжка и за задоволяване на лични нужди и др.“*

Създаването на посочените дефиниции в специалния закон ще изпълни със съдържание разпоредбата на чл. 93 т. 31 от НК и ще гарантира едносмысловото им използване в практическата дейност по правоприлагането.

Във връзка с препоръка 24. с на Комитета на ООН за премахване на всички форми на дискриминация срещу жените, предлагам да бъдат обсъдени и възможностите за инкриминиране на изнасилването в брака като квалифициран състав за налагане на по-тежко наказание на извършителите в тези случаи.

Поради краткия срок за представяне на предложения за законодателни промени в сферата на домашното насилие, предлагам да бъдат внимателно разгледани и обсъдени внесените и до Вас други предложения за промени в НК и ЗЗДН на неправителствените организации.

С уважение,

ДОЦ. Д-Р ДИАНА КОВАЧЕВА
ОМБУДСМАН НА
РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ

